

Chemický průmysl je jedním z největších průmyslových odvětví v Evropě a zároveň důležitým zdrojem přímé i nepřímé zaměstnanosti v mnoha regionech EU. Evropská unie přijala po třech letech projednávání jedno z nejvýznamnějších nařízení (nařízení 1907/2006 o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek - REACH). Návrh nařízení byl předložen v roce 2003, v době, kdy byla EU největším světovým trhem chemických látek, na kterém se uskutečňovalo přibližně 30 % celosvětového prodeje chemických látek. V současné době je to asi 21 %, kdy největším trhem je Čína.

Nařízení vstoupilo v platnost v červnu roku 2007 a zabývá se chemickými látkami a jejich bezpečným používáním, konkrétně jejich registrací, hodnocením, povolováním a omezováním. Cílem tohoto nařízení je zlepšit ochranu lidského zdraví a životního prostředí prostřednictvím lepší a dřívější identifikace podstatných vlastností chemických látek. Nařízení by mělo taktéž zvýšit inovace a konkurenceschopnost chemického průmyslu EU a mělo by představovat rovnováhu mezi povinnostmi průmyslu a potřebou chránit vytyčené cíle. REACH nahradil přibližně 40 právních předpisů jedním zmodernizovaným a zdokonaleným nařízením. Ostatní právní předpisy upravující chemické látky (např. o kosmetických přípravcích, detergentech) nebo související právní předpisy (např. o bezpečnosti a ochraně zdraví pracovníků nakládajících s chemickými látkami, o bezpečnosti výrobků, o stavebních výrobcích), které REACH nenahradil, zůstaly v platnosti.

Za řízení procesu REACH zodpovídá Evropská agentura pro chemické látky (ECHA), která byla založena v červnu roku 2007 v Helsinkách. ECHA přijímá registrační dokumentaci, kontroluje úplnost a účastní se procesu sdílení údajů o vlastnostech látek v centrální veřejné databázi, která umožňuje zprostředkování informací o nebezpečnosti pro spotřebitele i profesionály. Dále řídí registrační proces a proces vyhodnocování a vydává rozhodnutí, doporučení a stanoviska.

Společnosti jsou zodpovědné za shromáždění informací o vlastnostech a použití látek, které vyrábějí nebo vyvázejí v množství 1 tuny a více za rok. Musí rovněž provést hodnocení nebezpečí a možných rizik s látkou souvisejících. Agentura ECHA a členské státy hodnotí informace předkládané společnostmi pro přezkoumání kvality registračních dokumentací a návrhů zkoušek a pro vyjasnění toho, zda daná látka představuje riziko pro lidské zdraví nebo životní prostředí. Cílem postupu je zajistit, aby rizika plynoucí z látek vzbuzujících mimořádné obavy byla náležitě kontrolována a aby tyto látky byly postupně nahrazeny vhodnými alternativními látkami s ohledem na zajištění řádného fungování vnitřního trhu EU. V případě, že je shledán negativní dopad na lidské zdraví a životní prostředí, lze limitovat nebo zakázat výrobu látky, její uvádění na trh či používání. Na základě identifikace látky jako látky vzbuzující mimořádné obavy a jejího zařazení na seznam látek pro případné zahrnutí do přílohy XIV vznikají dovozcům, výrobcům a dodavatelům předmětů, které tuto látku obsahují, určité právní povinnosti.

Dne 5. února 2013 byla předložena zpráva Komise o přezkumu nařízení REACH, ve které shledává, že s pomocí REACH došlo k výrazně bezpečnějšímu používání chemických látek. Identifikována byla také celá řada problémů, mezi něž patří administrativní a finanční zátěž především pro MSP, nedostatečná kvalifikace lidských zdrojů a jejich počet v rámci příslušných národních autorit a nedostatečné označování perzistentních, bioakumulativních a toxických látek (PBT). Celkový možný negativní dopad na konkurenceschopnost má dvě roviny: v rámci vnitřního trhu zatěžuje více MSP než velké podniky a zároveň ohrožuje konkurenceschopnost Evropy v globální rovině. Ačkoliv se Komise domnívá, že není potřeba celková rekalkulace, navrhuje provést určité úpravy jako např. revize registračních poplatků,

„Je nutné revidovat nařízení REACH?“

■ Podkladový materiál k debatě (29. 4. 2013, Evropský dům Praha)

zvyšování povědomí, větší spolupráci s organizacemi hájícími zájmy MSP či intenzivnější využití a výzkum alternativních metod testování látek. Největší problém představuje nařízení REACH právě pro MSP, které jej hodnotí jako jednu z deseti nejvíce zatěžujících regulací Unie.

Evropská komise pozměnila nařízení o poplatcích REACH, a snížila tak poplatky pro malé a střední podniky (o 5 %) za zvýšení poplatků pro velké firmy, tak aby příjmy ECHA nebyly sníženy. Standardní registrace se zvýšila o 4 % a povolovací poplatek o 3,5 %. Současně se poprvé poplatky přizpůsobily inflaci. Změny vstoupily v platnost 22. března 2013.

Snížení poplatků pro MSP (v závorce dosavadní snížení):

Typ poplatku	Střední podnik	Malý podnik	Mikro podnik
registrace	-35 % (-30 %)	-65% (-60 %)	-95% (-90 %)
povolení	-25 % (-20 %)	-55% (-50 %)	-90% (-85 %)
odvolání	-25 % (-18,2 %)	-25% (-18,2 %)	-25% (-18,2 %)

V České republice je daná problematika upravena Zákonem 471/2005 Sb., Úplné znění zákona 258/2000 Sb. O ochraně veřejného zdraví, dále Vyhláškou MPO o hodnocení nebezpečných látek a směsí, balení a značení č. 402/2011 Sb. a Chemickým zákonem 350/2011 Sb. Implementaci REACH v České republice má v kompetenci Ministerstvo životního prostředí. Uplatňování REACH kontroluje Česká inspekce životního prostředí.

Ministerstvo životního prostředí ČR ve spolupráci se Svazem chemického průmyslu zpracovalo studii dopadu nařízení REACH. Její výsledky budou na diskusi prezentovány.

Na debatě se dozvíte odpovědi na následující dotazy:

- *Do jaké míry přispělo nařízení REACH ke zvýšení inovací a růstu konkurenceschopnosti v Evropské unii?*
- *S pomocí jakých úprav je možné dosáhnout snazšího dodržování pravidel nařízení REACH ze strany malých a středních podniků?*